

Isin Keessa Mallattootu Jira-kutaa 1ffaa

Description

Alhamdulillah. Yeroo darbe waañ™ee iimaanaa ilaalaa turreerra. Marsaa kana keessatti kan ilaallu Gooftummaa (Rububiyyah) fi Tokkichummaan gabbaramuu (Uluuhiyyah) Rabbiiti. Iimaanni qalbii keessatti hidda yoo qabate namni qajeelee dachii keessa adeema. Hundee iimaanaa keessaa inni guddaa fi jalqabaa qalbii keessatti lafa qabatu qabu, Rabbii oltañ™aatti amanuudha. Hojiiwwan gaggaarin namni hojjatuu fi hundee iimaanaa biroo Rabbiitti amanuu irratti kan hundaañ™aniidha. Namni yoo Rabbitti hin amaniin hojii gaggaarii hanga fedhe yoo hojjate, suni buñ™aa homaatu isaaf hin buusu.

Rabbitti amanuuf tooftalee lama fayyadamna: 1ffaa- Kitaaba Inni buuse qoñ™achuu fi qorachuu. 2ffaa- wantoota Inni uumee itti xinxalluuni. Kanniin lamaan walitti fiduun Gooftummaa fi Tokkichummaa Rabbiitti akka amanan nama taasisa. Kanaafi, Qurñ™aana keessatti irra deddeebiñ™uun uumama samii, dachii fi wantoota isaan lamaan jidduu jiru kaasa. Uumamtoota kanniin keessaa kan Rabbiin (Subhaanahu wa tañ™aala) irra deddeebiñ™e kaase keessaa uumama ilma namaati. Uumamni ilma namaa uumama ajaañ™ibaa gara Dandeetti Rabbii akeekudha. Garuu namoonni baayñ™een uumama ofiitiitti hin xinxallan. Kanaafi, Rabbiin Oltañ™aan akkana jechuun isaan waqqasa:

﴿قَتَلَ الْإِنْسَنُ مَا أَكْفَرَهُ ۚ وَمِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ ۚ﴾

ñœNamni abaarrame! Sila maaltu isa kafarsiisee?

[Rabbiin] waan akkamii irraa isa uumee?[hin xinxalluu?] ã• Suuratu Abasa 80:17-18

Kanaafu, namni uumama ofii itti xinxalluun Rabbii isa uumeetti amanuu fi adabbii badaa jalaa bahuu dandañ™a. Garuu uumama ofii irraa garagalee fi Rabbitti kafaree fedhima lubbuu jala yoo fiige, dhumtii isaa garmalee badaadha. Sababni isaas, wanti Rabbii Tokkichatti nama kafarsiisu tokkollee hin jiru. Mallattooleen lakkoofsa hin qabne gara Rabbii oltañ™aa akeekan isaa fi addunyaa guutuu keessa jiru. Rabbiin ni jedha:

﴿وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِلْمُوقِنِينَ ۚ وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ﴾

ñœDachii keessas warroota dhugaan amananiif mallattooleetu jira. Akkasumas, lubbuu keessan keessas, sila hin argitanuu?ã• Suuratu az-Zaariyaat 51:20-21

Dachii fi wantoonni dachii keessa jiran Guddinnaa, Dandeetti fi Tokkichummaa Khaaliqaa agarsiisu. Wantoonni kunniin hundii sirnaa fi tartiiba ofii eeggatan tasa ykn ofiin kan argamanii miiti. Khaaliqa wantoota kanniin argamsiisetu jira. Ammas, mallattoolee baayñ™etu nama keessa jira. Seeli xiqqoo

irraa jalqabamee hanga qaama guutuu gahuutti tartiiba kan qabanii fi hojii mataa isaanii kan hojjataniidha. Eenyutu kutaalee qaamaa kanniin tartiibaa qabsiisee? Ofiin of qabsisuu dandaâ€™™uu?

Uumama keenyatti xinxalluun dura kaâ€™™uumsii ilma namaa eessarraa akka taâ€™™e ilaalun barbaachisaadha. Kana beekuuf ragaa dhugaa nu barbaachisa. Tiyoori irratti hundaaâ€™™un ilmi namaa dachii irratti akkanatti jalqabee jechuu hin dandeenyu. Tiyoori jechuun yaada tilmaamaa namni tokko lafa kaaâ€™™udha. Yaanni tilmaamaa kuni takkaa dhugaa taâ€™™uu dandaâ€™™a takkaa immoo kijiba taâ€™™uu dandaâ€™™a. Kanaafu, wanti nama shakkisuus akka ragaatti hin dhiyeefamu. Kanaafu, kaâ€™™uumsa ilma namaa ilaalchisee akka ragaatti kan dhiyeessun yaada ilma namaa osoo hin taâ€™™in Kitaaba Rabbiiti. Sababni isaas, namoonni wanta darbee guutumaan guututti hin beekan. Rabbiin immoo wanta hundaa kan beekudha. Ammas, namoonni wanta darbee guutuu galmeessanii harkaa hin qaban. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™™aala Kitaaba buuse keessatti uumama ilma namaa jalqabaa fi dhaloota achi booda dhufan muraasa kaase jira. Kanaafu, ragaan amansiisaa fi dhugaan Kitaaba Rabbiin buuse jechuudha. Kanaan alatti ragaa tokko malee, â€œIlmi namaa dachii irratti akkanatti jalqabee. Ilmi namaa jalqabaa akkana ture.â€• Jedhanii odeessun sammuu namaatti taphachuu fi namoota dhamaasu malee buâ€™™aa homaatu hin qabu.

Amantiwwan Islaamaa, Kiristaanaa fi Yahuudaa namni jalqaba uumame Aadamni akka taâ€™™e irratti wali galuu. Kuni dhugaa hin jijjiramne kitaabban samii buâ€™™an keessatti dhufeedha. Akkasumas, aqliidhaan (sammuudhaan) wanta taâ€™™uu qabuudha. Akkuma beeknu, wanti tokko yeroo jalqabaatiif yommuu argamu, firee tokkichatu oomishama. Ergasii fedhi namootaa fi haala gabaaya irratti hundaaâ€™™e baayâ€™™ifamee oomishama.

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™™aala ilmaan namaa guutuu osoo fedhe altokkotti uumuu dandaâ€™™a. Garuu Inni kana hin feene. Kana irra, jalqaba nama tokko uumuun ergasi niiti nama kanaa uumuun suuta suutaan isaan lamaan irraa namoota baayâ€™™ee dachii keessa facaase. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™™aala akkana jedha:

﴿الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ﴾
 ﴿ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ﴾

â€œ[Rabbiin] wanta uumee hundaa kan tolchee fi uumama namaas suphee irraa kan jalqabeedha. Ergasii sanyii isaa bishaan dadhabaa baafamee irraa godhe.â€• Suuratu As-Sajdah 32:7-8

Aaya tana keessatti uumamni namaa akkamitti akka jalqabamee nutti hima. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™™aala nama jalqabaa Aadamiin (Aleeyh salaam) suphee irraa uumee. Suphee jechuun makaa biyyee fi bishaaniti. Ergasii, sanyii Nabii Adam bishaan dadhabaa irraa uumee. Bishaan kunis maniyyi (dhangalaâ€™™oo saalaa) dhiiraa fi dubartiiti. Haala kanaan namoonni Adam irraa jalqabuun addunyaa irratti facaaâ€™™uu fi wal horuu itti fufan. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™™aala ni jedha:

﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ
وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً﴾

â€œYaa namootaa! Gooftaa keessan Kan lubbuu takka irraa isin uume, ishii (lubbuu takkatti san) irraa cimdii ishee uumee fi isaan lamaan irraas dhiirotaa fi dubartoota baayâ€™ee facaase sodaadha.â€™• Suuratu An-Nisaa 4:1

Rabbiin subhaanahu wa taâ€™maalaa jalqaba Nabii Aadamiin ni uume. Ergasii isarraa niiti isaa Hawwaa ni uume. Isaan lamaan irraa dhiirotaa fi dubartoota baayâ€™ee dachii keessa facaase. Kunis galma kan gahe sababa fuudhaa heerumaatini. Kanaafu, wanta Inni itti ajaju hojjachuu fi wanta Inni irraa dhoowwu dhiisun Rabbii kana hunda hojjate sodaadhaa!

Kanaan alaatti â€™jireenyi ilma namaa dachii irratti akkanattiâ€™• jalqabamte, ykn ilmi namaa tasa argame jedhanii odeessun wanta sammuun namaa fudhatu miti. Wanti kitaaba barataa Bayloojii keessatti, â€™Jireenyi lubbu-qabeenyi dachii irratti kan jalqabde evolushiniin, spontaneous generation fi kan birootiinâ€™• jedhanii odeessan wanta ragaa hin qabnee fi karaa Rabbii irraa nama deebisuudha. Tiyoori kanniin kan lafa kaaâ€™me fillosofota dhamaâ€™anii fi waaâ€™mee Uumaa isaanii homaa hin beeknedha. Fakkeenya, Daarwin â€™Ilmi namni jaldeessa irra sirna tirannaatiin (evolushiniitiin) nama taâ€™eâ€™• jedha. Tiyoorin kuni tiyoori kijibaa fi ragaa kan hin qabne taâ€™uu mirkaneefamee jira. Kanaafu, namni fillosofii jaamaa kanarraa of eegu qaba. Fillosofonni kunniin sammuu isaanii kamiin jireenyi dachii irratti akkamitti akka jalqabamee hubachuu dandaâ€™uu?

Yaada fillosofii irraa akka fagaatan kan nama taasisu biraa, yaanni isaanii kan walitti hin dhufne fi kan wal faallessudha. Mata-duree tokko irratti walii hin galan. Yaada wal dhayaa dhiyeessu. Ammas, yaanni isaanii guyyaa guyyaan ni jijjirama. Wanti isaan harâ€™a akka dhugaatti fudhatan, boru soba taâ€™a. Garuu kitaaba Rabbiin buuse keessa wal faallessu fi jijjiramni wanti jedhamu hin jiru. Yeroo hundaa haqa hin jijjiramneedha. Wanti Kitaabni kuni dhiyeesus wanta sammuu fi uumama namaa waliin deemudha. Rabbiin Oltaâ€™aan ni jedha:

لَا يَأْتِيهِ الْبَطْلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ
حَمِيدٍ ٤٢

â€™Sobni fuundura isaatiis taâ€™ee duuba isaatiin itti hin dhufu. Rabbii Ogeessa Faarfamaa taâ€™e irraa buufame.â€™• Suuratu Fussilat 41:42

Qurâ€™aanatti duraa duuban sobni wanti jedhamu itti hin dhufu. Kana jechuun beekumsa namaaf dhiyeessu keessatti sobni itti hin dhufu. Seerotaa fi murtoowwan kaaâ€™me keessatti sobni itti hin dhufu. Seenaa durii irraa wanta beeksisu keessatti sobni wanti jedhamu itti hin dhufu. Seenan ummata durii

Qur'aaanni beeksisu hundi dhugaadha. Wanta gara fuunduraatti uumamu irraa odeefannoon
Qur'aaanni beeksisu hundii dhugaadha. Sobni wanta jedhamu itti hin dhufu. Sababni isaas
Qur'aaanni Rabbii waan hundaa beeku irraa waan bu'eefi.

• Buufamuun Kitaabichaa (Qur'aanaa) Rabbii Injifataa, Beekaa ta'e irraayyi. • Suuratu
Ghaafir 40:2

Date Created

January 26, 2019

Author

admin